

Rovásírás miatt került bajba Lázár János báró

szerző: FB, 2015. július 26., 14:53, frissítve: kedd 13:00

A Magyar Nemzeti Levéltárban őrzött iratok alapján megerősítést nyert, hogy a 18. században titkosírásként is használták a székely betűvetést, a rovásírást.

Rákóczi Ferenc fejedelem 1735-ös, rodostói halálát követően is akadtak – például fia, Rákóczi József –, akik újabb felkelésen törek a fejüket. A katolikus bécsi udvar viszont mindenáron meg akarta akadályozni a felfordulást, ezért 1738-ban erdélyi protestáns nemeseket vettek őrizetbe. Azzal vádolták őket, hogy együttműködtek a törökországi szervezkedőkkel, egyikük, Lázár János gróf pedig amiatt lett gyanús, hogy „állítólag scytha betűvel” írt iratokat találtak nála.

Zsupos Zoltán a Magyar Nemzeti Levéltár honlapján [közölt írásában](#) – amely egy könyvfejezet kivonata – elmeséli, hogy a Lázár család az egyik legősibb székely família. János élettörténetének ismertetéséből kiderül, hogy Lázár János Magdeburgban is tanult, kiterjedt levelezést folytatott erdélyi és külföldi magyar tudósokkal is, a Teleki családból házasodott, majd ezt követően bárói és grófi rangra emelkedett. 1772-ben halt meg az irodalmár gróf, aki latin verseket írt, kortársai Erdélyi Janus Pannoniusnak, kora Vergiliusának nevezték. Ő volt egyik legelső Voltaire-fordítónk. Ám karrierjét kis híján kettétörte az 1738. márciusi, hamis vád alapján történt elfogatása és bebörtönzése.

Szkíta betűk

Nem egyedül őt tartóztatták le ekkor, hanem az erdélyi magyar elit legjelentősebb alakjait: gróf Bethlen Sámuel, Szigeti Gyula István református püspököt, Rhédei Ferencet, Rhédei Lászlót, Thoroczkai Zsigmondot és Toldalagi Mihályt. Lázárt Nagyszebenben tartották fogva, majd a pestisjárvány kitörése után Brassóba vitték át. Október elsején kezdtek vizsgáldni az osztrákok, amelynek során Lázár iratrengetegét is áttanulmányozták. Ebben olyan irományok is akadtak, amelyek „állítólag scytha betűvel voltak írva, holott foglalatjokra nézve ártatlanok voltak s tán atyjáról vagy nagyatyjáról maradtak reá” – írta Lázár Miklós 1858-ban A gróf Lázár család című könyvében.

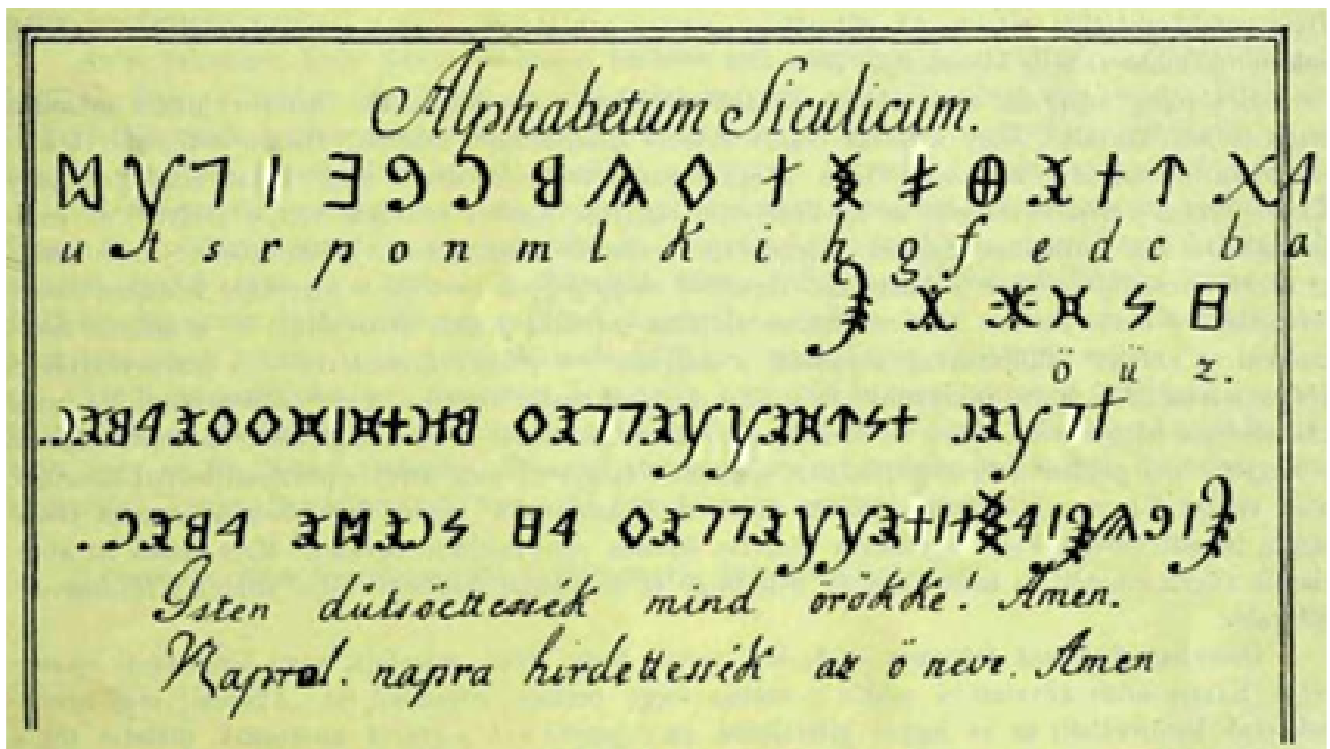
A hatóságok különösen a négy rovásírással készült iratra voltak kíváncsiak, jó eséllyel azt gyanították, hogy így kommunikál a törökországi emigrációban élő felkeléspártiakkal. Báró Lázár János együttműködött a hatóságokkal, olyannyira, hogy az egyetlen levelet, amelyhez nem volt mellékelve rovásírással írt ábécé, „lefordította” az osztrákoknak. Az N. betűjel alatti írás azért is trükkös volt, mert nemcsak rovásírással vetették papírra, hanem néhány betűt megcseréltek, így például a-t írtak, de d-t kellett olvasni és fordítva. A levél egyébként hadi üzenet, törökökről és kozákokról szól.

Itt illen állapotok vadnak:

Meg harczolván az Velenczesekkel, volt a' Török Classis, eötven eöt, 55. azon kívül száz hetven Kaik, kiben 60., 70. számu nép volt, az Gállýák[an] 14. maradott meg, az kik el szaladtanak, de az vezér mihent ki értek, mind meg ölette, a száz hetven Kaikok[an]30. Maradott meg. Soha az Török Nemzeten illen veszedelem nem esett, mint az idén, csak most husz eszer ember veszet el, az idén száz Hajojoknál több oda, az fekete Tengherön, az Donczki Koszák egetöt el 30. Várost, falut, csak nem által a fejer Tengheren, negied nappal ez előtt itt közel két három méli földnire voltanak, mindenütt éghetnek, rabolnak, ez meghröttent, félemlöt nép. Az vezér 3. Passát, 17 nagi rendeket öletöt megh az futásért, azon kívül többet 2. ezer embernél, az kik ide haza jötenekis, a Császár mindenütt öleti őket. Az meli helyöket a' Kozákok el éghetnek Panghalia, Galata, Bulgharianak minden Portusit, Pizát, utolb[an] Reksinél voltanak.

Kényes infók feljegyzésére

Egy másik, K. betűjelű levélről pedig kiderült, hogy Lázár János édesapja jegyezte. Neki azért kellett a rovásíráshoz folyamodnia, mert az Bethlen Miklós kancellár hazaárulási vádjaira adott válaszát tartalmazta. „Az adott körülmények között teljesen érthető és indokolt volt az eljárása, hiszen ha akkoriban a császár emberei megtalálják nála, komoly veszélybe sodorta volna magát” – írta cikkében Zsupos. A harmadik levelet Lázár János nagypapa írta, a negyediket pedig Dakó János.

Kájoni egyik ábécéje (Sebestyén Gyula [1915]: A magyar rovásírás hiteles emlékei. Budapest: Magyar Tudományos Akadémia)

Fotó: Franciscan Friar János Kájoni / Wikimedia Commons

A 17. század első harmada és a 18. század eleje között készült leveleket a báró tudta olvasni. „Feltételezhető, hogy az évszázadok óta vezető szerepet betöltő, művelt család tagjai körében a székely írás ismerete apáról fiúra szállt. (Más forrásból azt is biztosan tudjuk, hogy a család gyalakutai ágának több nemzedéke ismerte a székelyírást, rendelkezett székely ábécékkel, sőt Kájoni János egyik székely ábécéje is a család egyik tagjának iratai közül származik.)” – áll a cikkben, amely kiemeli:

a kényes információk feljegyzésére titkosírásként is használták, hogy ne sodorják veszélybe önmagukat és ez által családjukat se.